

Nämnden Svenska rum 23.01.2025 § 4

§ 4

Svar på fullmäktige fråga om att förhindra användningen av ultrasnabbvaror i skolor och daghem

Beredning och upplysningar:
Veikkolainen Veera
Wendell Kasper
Lippo Asko
Smeds Kati
fornamn.efternamn@esbo.fi
Telefon 09 816 21

Förslag

Föredragande
Direktör för sektorn för fostran och lärande Rinta-aho Harri

Nämnden Svenska rum ger ett utlåtande enligt redogörelsedelen om ledamot Peppi Seppäläs och 18 andra ledamöters fullmäktige fråga 18.11.2024 om att stoppa användningen av ultrasnabbvaror i skolor och daghem.

Behandling

Ekonomi- och förvaltningsdirektör Timo Ketonen var föredragande, då direktör för sektorn för Fostran och lärande Harri Rinta-aho var förhindrad.

Beslut

Nämnden Svenska rum

Förslaget godkändes enhälligt.

Redogörelse

Peppi Seppälä och 18 andra ledamöter lämnade 18.11.2024 en fråga där de vill få svar på följande frågor om användningen av ultrasnabbvaror i skolor och daghem:

1. Hurdana anvisningar ger Esbo stad sina anställda om risker och faror som anknyter till ultrasnabbt mode och andra ultrasnabbvaror?
2. På vilka sätt kan staden se till att det inte till skolor och daghem förs in ultrasnabbvaror vars säkerhet inte har kontrollerats?
3. Kan staden till exempel förbjuda att man tar in bakverk till basarer i skolan, om tillbehören som använts vid tillredningen inte fyller EU-standarderna?
4. Hur säkerställer staden att skolor och daghem har tillräckliga resurser, så att personalen inte ska behöva använda lågprisproduktion som utgör en risk för miljön och människors hälsa?

I frågan konstateras att det i produkter från butiker som koncentrerar sig på lågprisproduktion av ultrasnabbvaror, såsom Temu och Shein, också har påträffats giftiga ämnen i mängder som överskrider säkerhetsgränserna. Trots detta blev Temu i början av år 2024 den utländska webbutik som finländarna använder mest. Från kinesiska webbutiker beställs kläder, men också till exempel elektronik,

baktillbehör och olika slags prydnadsföremål. Eftersom EU:s reglering inte omfattar dessa varor finns det inga uppgifter om varornas säkerhet.

I frågan konstateras också att det har framgått att varor som beställts från dessa butiker redan nu har hamnat bland annat i skolor och daghem, dit de förts in av både anställda och föräldrar. Esbo stad ansvarar i egenskap av arbetsgivare för att säkerställa att de föremål som de anställda skaffar, till exempel som prydnadsföremål i klassrum, uppfyller säkerhetsföreskrifterna och inte äventyrar barnens kemikalie- och elsäkerhet. Också ur ansvarsfullhetens synvinkel är det klart att användningen av ultrasnabbvaror i stadens verksamhet inte alls är enhetlig med Esbo stads principer.

Svaret på frågan har beretts av förvaltnings- och utvecklingsenheten i staben för sektorn för fostran och lärande samt resultatenheterna för finsk grundläggande utbildning, finsk småbarnspedagogik och Svenska bildningstjänster. Utlåtandet behandlas i Nämnden Svenska rum 23.1.2025 och i Nämnden för fostran och lärande 29.1.2025.

Svar på frågorna

1. Hurdana anvisningar ger Esbo stad sina anställda om riskerna och farorna som anknyter till ultrasnabbt mode och andra ultrasnabba varor?

Den verksamhet och det arbete de anställda på Esbo stads sektor för fostran och lärande utför styrs av lagar och bestämmelser samt av värden och anvisningar som grundar sig på Esbo stads planer, principer och anvisningar. I sektorn för fostran och lärande har man strävat efter att ge de anställda omfattande anvisningar och utbildning i att främja hållbar utveckling och undervisa barn och unga i ämnet.

Inom fostran och utbildning tar man bland annat enligt "Berättelsen om sektorn för fostran och lärande" ("Koto- tarina") hänsyn till socialt, ekologiskt, kulturellt och ekonomiskt hållbar utveckling med beaktande av barnens och de ungas ålder. Barn och unga lär sig färdigheter som gör det möjligt för dem att göra medvetna val i enlighet med målen för hållbar utveckling, på engelska Sustainable Development Goals, SDG.

Främjande av hållbar utveckling inom finsk grundläggande utbildning

I läroplanen för finsk grundläggande utbildning i Esbo stad preciseras att en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling är både ett pedagogiskt mål och en princip som styr all verksamhet. Eleverna lär sig att göra medvetna val med tanke på hållbar utveckling. Valen i enlighet med hållbar utveckling konkretiseras i undervisningen och läroämnena enligt elevernas ålder.

Finsk grundläggande utbildning i Esbo betonar mål L7 inom omfattande kompetens i läroplanen för den finska grundläggande utbildningen i Esbo stad att eleverna ska förstå betydelsen av sina val, sin livsstil och sina gärningar både för sig själv och för människorna omkring, samhället och naturen.

Eleverna lär sig i flera ämnen att göra hållbara och etiska val. Till exempel innehåller målen för slöjd, biologi, geografi och livsåskådning också färdigheter i att göra hållbara och etiska val.

Esbo stads finska grundläggande utbildning har en handlingsplan för hållbar utveckling 2022–2026. Idén är att elevernas positiva attityder

och framtidsbild ska stärkas. Detta sker genom aktiviteter och delaktighet så att kunskaper och färdigheter som anknyter till hållbar utveckling stärks. Genomförandet av planen inleddes hösten 2022. Enligt planen ska varje skola i Esbo ha en gemensamt överenskommen verksamhetsmodell eller bestående struktur för pedagogik som stöder hållbar utveckling. Genomförandet av pedagogik som stöder hållbar utveckling främjas bland annat genom att skolor deltar i Grön flaggverksamheten. I skolorna finns aktiva elevkårer och ekoteam samt team för hållbar utveckling, som stärker kompetensen inom hållbar utveckling.

Lärarnas verksamhet styrs av stadens strategiska riktlinjer och av läroplanen. Lärare och annan personal föregår med gott exempel i ansvarsfull verksamhet och handleder eleverna att göra ansvarsfulla och säkra val också vid anskaffning av varor.

Viktiga åtgärder för att främja en hållbar utveckling är att förändra attityder och öka kunskapen. I Esbo lyfts i enlighet med läroplanen fram fördelar i anslutning till hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi, såsom frågor som gäller olika produkters livscykel och miljökonsekvenser.

Nästa vår öppnas inom finsk grundläggande utbildning en ansökan för lärare som sköter särskilda pedagogiska utvecklingsuppgifter som ska stöda kreativ produktion inom olika läroämnen. Verksamheten med lärare som sköter särskilda pedagogiska utvecklingsuppgifter i Esbo baserar sig på kamrattöd och har som mål att stöda lärarnas kontinuerliga utveckling av yrkeskompetensen. Ett av målen för utvecklingsarbetet är pedagogiken för hållbar utveckling. Utvecklarläraren främjar pedagogik för hållbar utveckling i enlighet med målen för omfattande kompetens genom att mångsidigt utnyttja teknikens pedagogiska och innovativa möjligheter i undervisningen.

Planenlig verksamhet inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen

I Esbo stads plan för småbarnspedagogik och läroplanen för förskoleundervisning hänvisas utbildningspersonalen att tillsammans med barnen överväga behovet av och skäligheten i materialanskaffningar samt säkerheten hos återvunnet material som en del av pedagogik för en hållbar livsstil. Esbo stads program för hållbar utveckling styr verksamheten inom finsk småbarnspedagogik. Vid introduktionen av anställda inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen ägnas uppmärksamhet åt inne- och ytterkläder som gör det möjligt att röra sig samt vid säkra arbetsskor inomhus och utomhus.

Främjande av hållbar utveckling inom Svenska bildningstjänster

Vid resultatenheten för Svenska bildningstjänster har man inom ramen för läroplanen och handlingsplanen för utbildning i hållbar utveckling på allmän nivå utvecklat material och utbildningar som tar upp frågor som gäller hållbara val och hållbar konsumtion. Esbo stads program för hållbar utveckling innehåller också synpunkter på hållbar konsumtion, som behandlas som en del av pedagogik för hållbar utveckling.

2. På vilka sätt kan staden se till att det inte förs in ultrasnabbvaror vars säkerhet inte har kontrollerats till skolor och daghem?

Esbo stads och dess affärsverks anskaffningar görs i enlighet med upphandlingsanvisningarna och de förfarandeanvisningar som preciserar dem.

Upphandlingsanvisningen gäller all upphandling inom staden. I Esbo stads upphandling ska man alltid ta hänsyn till Berättelsen om Esbo och dess värderingar och verksamhetsprinciper samt stadsstyrelsens strategiska riktlinjer för upphandlingar som anknyter till anordnandet av tjänster. Esbo stad upphandlar på ett ansvarsfullt och hållbart sätt. Varor, tjänster och entreprenader som redan konkurrensutsatts får inte köpas av andra avtalsparter än de som utsetts på basis av gällande upphandlingskontrakt.

De företag som levererar ultrasnabbvaror och som nämns i frågan är inte avtalsleverantörer för Esbo stad. I enlighet med stadens upphandlingsanvisning får upphandling således inte göras hos dessa företag.

Inom sektorn för fostran och lärande kommer man att öka informationen till de anställda om upphandlingsanvisningar och beställning. Dessutom kommer undervisnings- och utbildningspersonalens kompetens att stärkas inom området som frågan gäller.

I Esbo stads enheter för småbarnspedagogik och i den grundläggande utbildningen iakttar man beställnings- och upphandlingsanvisningarna som getts av stadens upphandlingscentral. Enhetens ledare eller skolans rektor har ansvar för att anvisningarna följs. Personalens kompetens och förståelse för de utmaningar som produktsäkerheten i anslutning till ultrasnabbvaror innebär kan stärkas bland annat genom skolning.

Småbarnspedagogikens enheter erbjuder sporadiskt olika slags donationer av både vårdnadshavarna och personalen. Enhetens ledare beslutar om eventuellt mottagande av donationen. Om varan tas emot, ska enheten försäkra sig om att varan uppfyller de krav som ställs på material inom småbarnspedagogiken med tanke på produktsäkerheten (till exempel om det finns små delar som kan lossna eller kemikalier). För ledarna inom småbarnspedagogik skapas en anvisning om att ta emot donationer samt ett stödmaterial om synpunkter kring hållbarhet och säkerhet.

År 2025 utbildas 30 nya ekostödpersoner inom finsk småbarnspedagogik i samarbete med kompetenscentret för hållbar utveckling. I utbildningens innehåll beaktas i synnerhet synpunkter kring hållbar konsumtion inom småbarnspedagogiken. Ekostödpersonerna stöder daghemspersonalen och arbetsgemenskaperna i att beakta perspektiven för en hållbar livsstil.

3. Kan staden till exempel förbjuda att man tar in bakverk till skolbasarer, om tillbehören som använts vid tillredningen inte fyller EU-standarderna?

Inom Esbo stads sektor för fostran och lärande ökas personalens kompetens samt medvetenheten om riskerna med att beställa och använda ultrasnabbvaror. Genom att utveckla personalens kompetens kan vi också påverka den information som de ger vårdnadshavarna.

I den verksamhet som ordnas av sektorn för fostran och lärande upprätthålls och främjas ansvarsfullhet och hållbar utveckling och vi strävar efter att på bästa möjliga sätt informera vårdnadshavarna samt aktörer inom tredje sektorn som verkar i våra skolor om ansvarsfullhet.

Verksamhet som ordnas av utomstående aktörer, såsom vårdnadshavare eller föräldraföreningar, är inte verksamhet som Esbo stad ansvarar för eller som staden ordnar, så i samband med motsvarande evenemang ansvarar anordnaren för kvalitetskontrollen.

Inom småbarnspedagogiken ordnas det relativt sällan basarer. I huvudsak ordnas de av föräldraföreningar på enskilda daghem.

4. Hur säkerställer staden att skolor och daghem har tillräckliga resurser, så att personalen inte ska behöva använda lågprisproduktion som utgör en risk för miljön och människors hälsa?

Inom finsk grundläggande utbildning, Svenska bildningstjänster och finsk småbarnspedagogik i Esbo iakttas beställnings- och upphandlingsanvisningarna från Esbo stads upphandlingscentral. Enligt anvisningarna har enhetens ledare eller skolans rektor ansvar för att övervaka verksamheten.

Resurserna är dimensionerade enligt behoven och tillräckliga för att säkerställa att verksamheten genomförs. När det gäller anskaffning av material kommer enheternas tillgängliga resurser att öka något under år 2025. Som beställningskanal för läromedel och aktivitetsmaterial används avtalsenliga beställningskanaler och leverantörer.

Inom sektorn för fostran och lärande strävar man efter att stöda de anställda vid enheterna så att de kan delta i arbete och utbildningar i hållbar utveckling samt i nätverk och utnyttja material som hänför sig till hållbar utveckling. Genom kompetensutveckling strävar man efter att göra det möjligt för personalen att göra hållbara val.

Beslutshistoria

Bilaga

Tilläggsmaterial

- Valtuustokysymys ultrapikatavaran käytön estämisestä kouluissa ja päiväkodeissa

För kännedom